

Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademedeki Özel Eğitim Öğretmenlerinin Perspektifinden Müzik ve Oyun Dersi *

Music and Play Lesson from the Perspective of Special Education Teachers in Special Education Application School Level I

ÖZET

Özel Eğitim Uygulama Okulu Birinci Kademe gerçekleştirilen müzik ve oyun dersini özel eğitim öğretmenlerinin perspektifinden incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım işe koşulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Selçuklu ilçesine bağlı Yüksel Bahadır Alaylı Özel Eğitim Uygulama Okulu Birinci Kademe görev yapan on özel eğitim öğretmeni oluşturmuştur. Veriler 2023-2024 eğitim öğretim yılında yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; müzik ve oyun dersinde sorunlar yaşandığı, bu sorunların öğretmenlerin müzik alanındaki yetersizliğinin yanı sıra Okul/MEB kaynaklı sorunlar ve öğrenci merkezli sorunlar olduğu ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin müziğe karşı ilgili oldukları ancak yeteneklerinin ne ölçüde olduğunu bilmedikleri, aldıkları müzik eğitiminin sadece okul yıllarında gördükleri eğitim ile sınırlı olduğu, lisans döneminde alınan eğitimin yetersiz olduğu, hizmet içi eğitimler ile desteklenmeleri gerektiği tespit edilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin müzik alanındaki yetersizliğinin sonucu olarak kaba değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) süreçlerinde aksama yaşadıkları ve sahip oldukları bilgi düzeyinin elverdiği ölçüde kazanımlar belirleyebildikleri görülmüştür. Öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması, hazır bulunuşluk seviyelerinin iyi olmaması, otizmli öğrencilerin sese karşı hassasiyetleri gibi sebeplerle de eğitim sürecindeki öğrenci kaynaklı sorunlar dile getirilmiştir. Katılımcı ve paydaşlara; branş öğretmenlerinin derse girmesi ile ilgili bakanlığa görüş yazısı yazılması, yardımcı dijital platformların oluşturulması, akademik kadroların katılımıyla oluşturulacak çalıştayların düzenlenmesi, yüz yüze hizmet içi eğitimlerin verilmesi, yetenekli öğrenciler için profesyonel destek alınması, lisans dönemindeki yetersiz müzik eğitimi ile ilgili sorunların ele alınması için müzik ve özel eğitim bölümü akademisyenlerinin fikir alışverişinde bulunması ve materyal eksikliği yaşayan sınıflara maddi destek sağlanması gerektiği yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Özel Eğitim, Özel Eğitim Uygulama Okulu, Zihinsel Engelli, Otizm.

ABSTRACT

The phenomenological approach, one of the qualitative research methods, was used in this study, which aims to examine the music and game lessons held at the First Stage of the Special Education Practice School from the perspective of special education teachers. The study group of the research consisted of ten special education teachers working at the First Stage of Yüksel Bahadır Alaylı Special Education Practice School in Selçuklu district of Konya province. Data were collected with a semi-structured interview form in the 2023-2024 academic year. Descriptive analysis technique was used to analyze the data. In the results of working; It has been revealed that there are problems in music and game lessons, and that these problems are due to the inadequacy of teachers in the field of music, as well as school/MEB-related problems and student-centered problems. It has been determined that teachers are interested in music but do not know to what extent their talents are, that the music education they receive is limited to the education they received during their school years, that the education received during the undergraduate period is insufficient, and that they need to be supported with in-service training. As a result of the inadequacy of special education teachers in the field of music, it has been observed that they experience disruptions in the rough evaluation and individualized education plan (IEP) processes and that they are able to determine achievements to the extent their level of knowledge allows. Student-related problems in the education process have been expressed due to reasons such as students' short attention spans, poor readiness levels, and the sensitivity of students with autism to sound. To participants and stakeholders; Writing an opinion letter to the ministry regarding the inclusion of branch teachers in classes, creating auxiliary digital platforms, organizing workshops with the participation of academic staff, providing face-to-face in-service training, receiving professional support for talented students, and addressing the problems related to inadequate music education in the undergraduate period. Suggestions were made that academicians of the special education department should exchange ideas and provide financial support to classes that are experiencing a lack of materials.

Keywords: Music Education, Special Education, Special Education Practice School, Mentally Disabled, Autism.

GİRİŞ

İnsanlığın varoluşu itibarıyla başlayan ilerleme ve gelişme aşamalarında toplumların ve bireylerin günümüze kadar getirmiş olduğu mirasın şüphesiz ki en temel ögesini eğitim oluşturmuştur. Eğitim: “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiyedir” (Türk Dil Kurumu, 2006). “Eğitim bir süreçtir ve geçerli öğrenmelerin oluşturulmasıyla gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte birey, kendi bireysel

Mahir Can Solunay ¹
Yakup Aksoy ²

How to Cite This Article
Solunay, M. & Aksoy, Y.
(2024). “Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademedeki Özel Eğitim Öğretmenlerinin Perspektifinden Müzik ve Oyun Dersi”, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:9, Issue:1; pp:26-37.
DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10714975>

Arrival: 31 October 2023
Published: 27 February 2024

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında, birinci yazar tarafından yazılan “Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademedeki Özel Eğitim Öğretmenlerinin Perspektifinden Müzik ve Oyun Dersi” isimli yüksek lisans seminerinden üretilmiştir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Konya, Türkiye. ROR ID: <https://ror.org/013s3zh21>

²Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Konya, Türkiye. ROR ID: <https://ror.org/013s3zh21>

özelliklerine uygun olarak yer alır ve yaşam için gereken tüm davranışları kazanır. Eğitim süreci sonunda ise yaşam boyunca kazandığı davranışları aktif olarak uygular” (Töreayın, 2021, s. 3’ten akt. Sultan Ünver, 2021). Hayatın her anında vazgeçilmez bir olgu olarak bulunan eğitim için; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin (1948) 26. maddesinde herkesin bu hakka sahip olduğundan, ilköğretimin zorunlu olmasının yanında eğitimin parasız olarak sağlanması gerekliliğinden ve eğitimin herkese açık olduğundan bahsedilmektedir. Evrensel değerleri aynı paralelde destekler doğrultuda ülkemizde de T.C. Anayasası’nın (1982) 42. maddesinde açık bir şekilde çağdaş bilim esaslarının göz önünde bulundurularak, Atatürk ilkeleri doğrultusunda, herkese eşit imkânların sağlanarak devletin gerekli tedbirleri aldığı, parasız olarak devletin sağladığı imkânlar dâhilinde kimsenin eğitim öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağı belirtilmektedir.

Gelişimleri normal düzeyde ilerleyen bireylerin yanında toplumda akranlarından anlamlı derecede farklılık gösteren özel gereksinimli bireylerde vardır. Özel gereksinimli bireyler akranlarına göre farklı gelişimsel özelliklere sahip oldukları için onlara özel materyallerin bulunduğu, yöntem ve tekniklerin uygulandığı, araç-gereçlerin bulunduğu ortamda uzman kişilerce bu alanda yetişmiş personelin bulunduğu eğitim ortamı gereklidir (Diken, 2021). Özel gereksinimli bireylere bu unsurları içererek verilen eğitime özel eğitim denir. Bu bireylere verilen özel eğitim hizmetleri ile toplumun genel yaşam kurallarına ayak uydurabilmeleri, öz bakım becerilerini gerçekleştirebilmeleri, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda yeterlilik kazanabilmeleri sağlanmaktadır.

Özel eğitim alması gereken öğrencilere nasıl bir eğitim verilmesi gerektiği noktasındaki değerlendirmeler Rehberlik Araştırma Merkezlerinde (RAM) yapılmaktadır. RAM’da öğrencilerin eğitsel tanılması, değerlendirmesi, izleme ve yönlendirme hizmetleri yapılarak öğrencinin öncelikle en az sınırlandırılacağı ortamda eğitim görebileceği eğitim ortamı sağlanır. Tanılması yapılan öğrencilerin ailelerine de rehberlik edilerek gerekli psikolojik destekler sunulur (MEB, 2018). Ülkemizde orta/ağır zihinsel yetersizliğe ya da orta/ağır düzeyde otizm spektrum bozukluğuna sahip olan öğrenciler Özel Eğitim Uygulama Okulları’nda eğitim görmekte iken hafif derecede zihinsel yetersizliğe ya da otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler ise özel eğitim alt sınıflarında eğitim almaktadırlar. Öğrencilerin bu okullara yerleştirilmesi ise RAM’ın tanılama, değerlendirme ve yönlendirme sonucuna göre yapılmaktadır.

Özel Eğitim Uygulama Okulları “orta /ağır zihinsel yetersizliğe ya da orta/ağır otizm spektrum bozukluğuna sahip olan öğrencilere günlük yaşam becerileri kazandırarak öz bakımlarını yapabilmeleri, topluma uyum sağlayabilecek duruma gelebilmeleri ve akademik anlamda işlevsel düzeyde yeterlilik sağlayabilmeleri açısından bakanlık tarafından hazırlanmış öğretim programının uygulandığı okullardır” (MEB, 2018). Özel Eğitim Uygulama Okulları III farklı kademedeki eğitim vermektedir. I. kademedeki ilkököl yaş grubuna, II. kademedeki ortaokula yaş grubuna, III. kademedeki ise lise yaş grubuna eğitim verilmektedir. Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe de eğitim gören öğrencilere belirli bir amaç ve program doğrultusunda planlı bir yol izlenerek yaşantılarında istedik davranışların oluşturulması hedeflenmektedir. Planlanan eğitimin bir parçası olarak karşımıza çıkan ve istedik davranışların oluşmasına katkısı yadsınamaz durumda olan derslerden birisi de Müzik ve Oyun dersi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe haftalık ders çizelgesinde haftalık üç ders saati olarak belirlenen Müzik ve Oyun dersi özel eğitim öğretmenleri tarafından okutulmaktadır.

Müzik eğitimi; bireyin müzik yoluyla kulağını, sesini, ritmik duyuşunu ve zevkini; yaratıcılığını, topluma, çevresine ve kendine mutlu-yararlı olmasını amaçlayan yaşamsal bir gereksinimdir (Gedikli, 2007 akt. Aksoy ve Nayır, 2022). Müzik eğitiminin zihinsel engelli öğrencilerde özgüven artışı sağlamada, toplumla iç içe olup sosyalleşmede, zihinsel-duyuşsal-psikomotor gelişimsel alanlarını desteklemede etkisi oldukça yüksektir (Baydag, 2020). Müzik eğitiminin bu gelişim alanlarına katkısının yanında birçok araştırmada özel eğitimde kullanıldığında çocukların özgüven, ikili ilişkilerin geliştirilmesi, çevreyi tanıma ve güvenli bağ oluşturma gibi alanlarda faydalı olduğu söylenmiştir (Hale & Kurniawati, 2022; Lima & Castro, 2012; Salomon-Gimmon & Elefant, 2019; Simpson et al., 2013; Tan, M., & Khetrapal, N. 2016)

Yapılan alan yazın taramaları sonucunda müzik eğitiminin özel eğitim süreçlerinde etkili olduğu konusunda yapılan birçok araştırmanın ortak paydada bulunduğu görülmektedir (Kara, S. 2019; Kurt, G. 2006; Tekgül, E. 2015; Sakarkaya, S. 2018; Kaleci, Z. 2017). Bu göstergelerin ışığında özel eğitim süreçlerinde müzik eğitiminin daha etkili olabilmesi adına yapılacak olan araştırmaların artarak devam etmesi de eğitim süreçlerini daha etkin kılabilmesi adına önemlidir. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde 2018 yılında bir değişiklik yapılarak müzik ve oyun derslerinin özel eğitim öğretmenleri tarafından okutulması kararı çıkmıştır. Bu yıl itibariyle müzik dersinin işlenişi, uygulanan eğitim planları, yöntem ve teknikleri, araç gereçlerin belirlenmesi gibi süreçler özel eğitim öğretmenin sorumluluğuna dahil edilmiştir. Özel eğitim öğrencilerinin psikomotor, bilişsel ve sosyal alandaki gelişimlerini önemli derecede etkileyeceği düşünülen müzik eğitimi konusunda özel eğitim öğretmenlerinin müzik alanındaki ilgileri, yeterlilikleri, almış oldukları eğitimleri de daha önemli bir konu olmuştur. Bütün bunlardan yola çıkarak araştırmanın edindiği amaç doğrultusunda; özel eğitim uygulama okulu birinci kademedeki özel eğitim öğretmenlerinin müzik dersini nasıl planladıkları, hangi yöntem ve teknikleri uyguladıkları, hangi materyalleri kullanabildikleri, yeterliliklerinin ne durumda olduğu hakkındaki mevcut durumun tespit edilmesi ve katılımcıların konu ile ilgili önerileri önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Katılımcıların müzik alanındaki ilgi, yetenek ve eğitim durumları nasıldır?
2. Katılımcıların Müzik ve Oyun dersinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Katılımcıların Müzik ve Oyun dersine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Katılımcıların Müzik ve Oyun dersine yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademedeki özel eğitim öğretmenlerinin perspektifinden müzik ve oyun dersine ilişkin görüşlerin incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji: günlük yaşantımızda deneyimler, olaylar, algılar ve durumlar gibi karşımıza çıkan olguların çoğu zaman farkında olmadığımız, yaşam alanımızda bizlere yakın ancak anlamını da tam olarak kavramakta zorlandığımız durumları araştırmayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu yaklaşım çerçevesinde özel eğitim öğretmenlerinin müzik eğitimi sonucunda öğrencilerin gelişimleri üzerinde ne gibi değişiklikleri gözlemlediklerini, deneyimlediklerini tespit edebilmek için fenomenolojik yaklaşım araştırmanın desenini oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. “Amaçlı örnekleme, araştırmacının keşfetmek, anlamak, içgörü kazanmak istediği ve çoğu şeyin öğrenilebileceği bir örneklem seçiminin zorunlu olduğu varsayımına dayanır” (Merriam,2018, akt. Aksoy, 2022). Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 yılında Konya ili Selçuklu ilçesi Yüksel Bahadır Alaylı Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe de görev yapan, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen bir erkek dokuz kadın olmak üzere 10(on) öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet	Görevi	Kurum Türü	Görev Yeri	Meslekte Çalışma Yılı
K1	Kadın	30	Özel Eğitim Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	9
K2	Kadın	30	Özel Eğitim Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	7
K3	Kadın	28	Özel Eğitim Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	5
K4	Kadın	39	Sınıf Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	15
K5	Erkek	57	Sınıf Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	33
K6	Kadın	26	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	26
K7	Kadın	51	Sınıf Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	24
K8	Kadın	29	Sınıf Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	6
K9	Kadın	43	Sınıf Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	20
K10	Kadın	23	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Özel Eğitim Öğretmeni	ÖEUO I. Kademe	Selçuklu	1

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada Özel Eğitim Uygulama Okulu Birinci Kademedeki müzik eğitimi sürecinin nasıl olduğu konusunda özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerinin neler olduğu yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda en sık kullanılan yöntemlerden birisi olan yarı yapılandırılmış görüşmelerde bulgulara ulaşmak için bireylere sorular sorularak cevapları kaydedilir. Esnek bir yapı oluşturan yarı yapılandırılmış görüşmeleri oluşturan sorularla kıyaslanabilir ve farklılaştırılabilir düzeyde bilgiler elde etme imkânı tanınmaktadır (Creswell, 2013). Görüşme formunun hazırlık sürecinde araştırmacının ilgili kaynakları taramasının ardından Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademedeki iki özel eğitim öğretmeni ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşme sonrasında alanında uzman kişilerden Necmettin Erbakan Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalından bir öğretim üyesi ve Zihinsel Engelliler Eğitimi Anabilim Dalından bir öğretim üyesi ile kapsam geçerliliği konusunda görüşme yapılarak forma son hali verilmiştir. İki bölümden oluşan formun ilk bölümünü katılımcıların demografik özellikleri, ikinci bölümünü ise katılımcıların araştırma sorusuna yönelik görüşlerinin tespit edilmesi için hazırlanan altı (6) açık uçlu soru oluşturmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşmedeki açık uçlu sorular şu şekildedir:

1. Müzik alanında ilginiz ve yeteneğiniz var mı, herhangi bir müzik eğitimi aldınız mı?
2. Müzik derslerindeki eğitim öğretim sürecini nasıl gerçekleştiriyorsunuz ve ne tür zorluklarla karşılaşıyorsunuz?
3. Üniversitede okurken müzik alanında eğitimler aldınız mı, aldıysanız eğitimleri yeterli görüyor musunuz?
4. Müzik alanındaki yeterliliğinizin artırılması konusunda kurumunuzdan beklentileriniz nelerdir?
5. Müzik eğitiminin öğrencileriniz üzerindeki etkileri hakkında neler düşünüyorsunuz?
6. Müzik derslerine branş öğretmeninin girmesinin gerekli olup olmadığı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Veriler 2023-2024 eğitim öğretim yılında araştırmaya katılmaya gönüllü Konya ili merkez Selçuklu ilçesi Yüksel Bahadır Alaylı Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe de görev yapan on (10) özel eğitim öğretmeni ile yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Katılımcılarla yüz yüze yapılan görüşmeler yaklaşık 35 dakika sürmüştür ve katılımcılardan izin alınarak ses kaydı alınmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada yapılan görüşme sonrasında oluşan verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tümdengelimci bir yaklaşımı esas almaktadır. Betimsel analizde önceden kavramsal yapının belirlenerek daha yüzeysel yapılan araştırmalarda kullanılır. Bu analiz tekniğinde araştırmacı tarafından müdahale edilmeden katılımcılardan alınan yanıtlar doğrudan aktarılır. Elde edilen veriler önce araştırmacının açık ve anlaşılır şekilde betimlemesi ve buradan çıkarılan yorumlar ile neden sonuç ilişkisi kurulup sonuçlara ulaşılması amaçlanır. Araştırmacının ortaya koyulan fikirleri anlamlandırarak ve ilişkilendirerek birtakım yorumlar yaparak ileriye dönük tahminlerde bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Verilerin analizi yapılırken ses kayıtlarının elektronik ortamda dökümü alınmış, alınan veriler analiz edilmeye hazır hale getirilerek baştan sonra irdelenmiş, tema ve alt temaların oluşması için kodlamalar yapılmış, kodların tablo halinde tema ve alt temaları oluşturması sonucunda yorumlama yapılarak katılımcılardan alınan direk alıntılara da yer verilmiştir. Yapılan işlem basamakları sonrasında veriler uzmanların da kontrollerine sunulurken son halini almıştır. Katılımcı isimleri gizli tutularak bilgileri K1, K2 şeklinde kodlanarak verilmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmada gerekli geçerlik ve güvenilirlik stratejileri, araştırma sürecinde nitel araştırma anlayışı ve veri toplama teknikleri çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmada kanıtlar oluşturularak gerçeğin doğru bir şekilde temsil edilmesi sağlanarak uygulanabilir ve eksiksiz bir çalışma olması için uzman incelemelerine başvurulmuştur. (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Geçerliğin sağlanması için verilerin toplanması ve analizi aşamalarında kapsam geçerliğine yönelik uzman görüşleri alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Ses kayıtlarının dökümü yapıldıktan sonra aynı fikri beyan edip etmediklerini teyit etmek üzere katılımcılar ile doküman paylaşımı yapılmıştır. Görüşmedeki ses kayıtlarının dökümü sonrasında kodlamalar yapılmış, tema ve alt temalar oluşturulmuş ve uzman görüşüne sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde katılımcılar ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın birinci alt sorusu olan “Katılımcıların müzik alanındaki ilgi, yetenek ve üniversitedeki eğitim durumları nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların müzik alanındaki yeterlilikleri

Katılımcılar	İlgi	Yetenek	Enstrüman Bilgisi	Üniversitede Alınan Müzik Eğitimi			
				Yeterli	Yetersiz	Sınırlı Bilgi	Diğer
K1	Var	Yok	Yok		+		
K2	Var	Yok	Yok			+	
K3	Var	Yok	Yok		+		
K4	Var	Yok	Yok			+	
K5	Var	Yok	Yok		+		
K6	Var	Bilmiyorum	Yok				Almadım
K7	Yok	Bilmiyorum	Yok				Almadım
K8	Var	Yok	Yok			+	
K9	Var	Emin değilim	Yok			+	
K10	Var	Bilmiyorum	Yok				Almadım

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların dokuzu müziğe karşı ilgili olduklarını belirtirken bir kişi ilgi duymadığını söylemiş, bütün katılımcılar enstrüman çalmayı bilmediklerini belirtmişlerdir. Yetenekleri konusunda ne durumda oldukları sorulduğunda katılımcılardan altısı yetenekleri olmadığını, dördü de emin olmadıklarını ya da

bilmediklerini söylemişlerdir. Katılımcıların üniversitede aldıkları eğitimin yeterliliği konusunda katılımcılardan üçü yetersiz, dördü sınırlı eğitim aldıklarını belirtirken üç katılımcı ise müzik eğitimi almadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Müziğe karşı ilgim var aslında çokta severim, söyleyebilmeyi de çok isterdim fakat yeteneğimin olduğunu düşünmüyorum. Bu konuyla ilgili de herhangi bir eğitim almadım.” K1

“Müzik dinlemeyi severim ama yetenekli değilim. Lise döneminde gitar dersi aldım başarılı olamadım.” K2

“Herhangi bir özel müzik eğitimi alamadım ancak müziğe de ilgim var. Almış olduğum müzik eğitimleri için okul dönemlerinde eğitim gördüğüm zamanları sayabiliriz.” K3

“Müzik alanına karşı ilgim var. Almış olduğum müzik eğitimlerini öğrencilik dönemlerinde okullarda aldım.” K5

Katılımcılardan bazıları yeteneğinin olup olmadığını bilmediklerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Müzik alanına ilgim var ancak eğitim hayatım boyunca yeteneğimi ölçebileceğim bir fırsatım olmadı. Müziğe dair detaylı bir eğitim alamadım, okul döneminde almış olduğum müzik dersleri ile sınırlı kaldı.” K6

“Müzik alanına ilgim yok ve eğitim hayatım boyunca yeteneğimi ölçebileceğim bir alan olmadı. Müziğe dair kaliteli bir eğitim alamadım, okul hayatımda almış olduğum müzik dersleri dışında başka bir müzik eğitimi almadım.” K7

“Müziğe ilgim var ancak yeteneğim olduğundan emin değilim bu konuyla ilgili çalışmam olmadı.” K9

“Alana karşı ilgim olmasına rağmen deneme fırsatım olmadığı için yeteneğimin olup olmadığını bilmiyorum. Herhangi bir eğitim de almadım.” K10

Katılımcılardan bazıları müzik eğitimi verme konusundaki üniversite de aldıkları eğitimin yeterliliği ile ilgili sınırlı bilgiye sahip olduğunu, yetersiz bir eğitim aldıklarını şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Üniversitede bir dönem müzik dersi aldım almasına ama bu eğitim çocuklarda müzik öğretimi ile ilgili değildi. Sadece biz belirlediğimiz bir çocuk şarkısını seslendirmiştik ve çok yetersizdi.” K1

“Üniversitede oyun ve müzik eğitimini birlikte aldık ama yeterli olduğunu düşünmüyorum. Müziğin eğitimde önemli olduğunu bu dersle kavradık ama terimsel anlamda çok bir şey öğrendiğimizi söyleyemem.” K2

“Üniversitede müzik dersi aldım ama aldığım bu dersin gerek süre olarak gerekse içerik olarak şu anda müzik dersine girmeme yeteceğini düşünmüyorum.” K3

“Müzik eğitimi ile ilgili üniversitede ders aldım. Ancak çok kısıtlı bir eğitimdi, çocuklara yönelik neler yapabileceğime dair çok da bilgi sahibi olamadım.” K4

“Üniversitede okurken sınıf öğretmenliği branş dersleri içerisinde müzik eğitimi aldım. Aldığım eğitim MEB’e bağlı ilkokullardaki kalabalık sınıf mevcutları ve özel eğitim kurumları için yetersiz kalıyor.” K8

“Müzik öğretimi dersi aldım, nota bilgisi, ritim, ölçü aldığım eğitimde vardı ve çocuk şarkılarını seslendirme ve çocuk şarkılarını enstrümanla (flüt) çalma bu ders için değerlendirme yöntemi idi. Aldığım eğitim genel eğitim için yeterli idi ancak özel eğitim için yetersiz diyebilirim.” K9

Katılımcılar arasında üniversite döneminde müzik eğitimi almadıklarını belirten şu ifadeler bulunmaktadır:

“Üniversite okurken müzik eğitimi almadım. Müzik eğitimini sadece ilköğretim döneminde aldım. İlköğretimde almış olduğum müzik eğitimi çok yetersizdi.” K6

“Üniversite öğrencisiyken hem üniversite bünyesinde hem de özel bir kurs açısından herhangi bir eğitim almadım. Bu sebeple kendimi hiç yetkin görmüyorum.” K10

Araştırmanın ikinci alt sorusu olan “Katılımcıların Müzik ve Oyun dersinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.Katılımcıların müzik ve oyun dersinde karşılaştıkları sorunlar

Tema	Alt Tema
Dersi yürütme süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar	Ders planlaması Materyal Araç Gereç Zaman Yönetimi Yöntem Teknik Alan Bilgisi Enstrüman kullanımı Kazanımların gerçekleşme durumu Öğrencilerinin yeterliliğinin ölçülememesi
Kaba değerlendirme ve BEP Planı hazırlama ile ilgili karşılaşılan sorunlar	Hedeflerin sınırlandırılması Kazanımların azaltılması Alan yetersizliği Öğrenci ile iletişim eksikliği Sese Duyarlılık
Öğrenci kaynaklı sorunlar	Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi Öğrencilerin davranış problemi Öğrencilerin dikkat eksikliği Otizmlili öğrencilerin ses hassasiyeti
Okul / MEB kaynaklı sorunlar	Müzik materyallerinin olmaması Hizmet içi eğitim desteğinin olmaması Video, ses, dijital sistemlerin olmaması

Tablo 3’de görüldüğü gibi katılımcıların müzik ve oyun dersinde karşılaştıkları sorunlar dört tema altında toplanmıştır. Bunlar “Dersi yürütme süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar”, “Kaba değerlendirme ve BEP Planı hazırlama ile ilgili karşılaşılan sorunlar”, “Öğrenci kaynaklı sorunlar”, “Okul/MEB kaynaklı sorunlar” şeklinde sıralanmıştır.

Dersi yürütme süreci ile ilgili karşılaşılan sorunlar teması altında katılımcılar ders planlaması, yöntem teknik konusunda katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

“Müzik dersindeki eğitim öğretim sürecini ve planlamayı müzik alanında yetkin olmadığı için öğrencilerin keyifli vakit geçirmesini amaçlayarak yapıyorum. Ancak öğrencilerin profesyonel olarak verim aldığından emin değilim. Sınıfımda müzik dersi ile ilgili materyal olarak sadece ksilofon var. Nota bilmediğim için amacına uygun kullanabildiğimi düşünmüyorum.” K3

“Yöntem teknik konusunda yetersizliğim olduğunu biliyorum zamanı ise şarkı öğreterek etkili kullanmaya çalışıyorum.” K5

“Öğretim esnasında farklı yöntem ve teknik kullanımına da başvuramam sebebiyle öğrencilerin genel olarak müzik eğitiminde pek çok şeyden mahrum kaldığını düşünüyorum.” K10

Katılımcılar enstrüman kullanımı konusunda bilgilerinin olmadığını materyal araç gereç sıkıntısı yaşadıklarını belirtmişlerdir:

“Eğitim öğretim sürecinde öğrenci ile etkileşimimde sıkıntı yaşamadığımı düşünsem de yeteneğim olmadığı için enstrüman çalamıyorum, materyal araç gereç kullanımını yapamıyorum.” K5

“Alanda yetkin olmamam sebebiyle kazanımlar ve alt amaçlar belirleyip planlama yapmakta zorlanıyorum. Süreç içerisinde uygulamada da tekrara düşmem söz konusu oluyor. Hem materyal hem de enstrüman kullanımı, yetkin olmamam sebebiyle minimum düzeyde kalıyor.” K10

“Enstrüman çalmada yetersiz olduğum için öğrencilerime herhangi bir enstrüman eğitimini veremiyorum.” K6

“Herhangi bir enstrüman eğitimim olmadığı için öğrencilere de çalamıyoruz.” K2

Zaman yönetimi konusunda yaşanan sıkıntılardan bahsedilmiştir:

“Hangi kazanıma ne kadar zaman vermem gerektiğine emin olamadığım için zaman açısından da problem yaşıyorum. Süreçteki uygulamalar çok erken tamamlanabiliyor veya tahmin edilenden uzun sürebiliyor.” K10

Katılımcılardan alan bilgisi eksikliği ve kazanımlar ile ilgili sorunlar konusunda şunlar ifade edilmiştir:

“Süreci bazen bildiğim çocuk şarkıları söyleyerek bazen de bilgisayardan şarkı açarak geçiriyorum. Karşılaştığım zorluklar konusuna gelince; BEP planını aldığımız kazanımları gerçekleştiriyemiyorum. Bunun nedeni de başta ilgili alanda yeterli bilgiye sahip olmamam.” K1

“Müzik dersini planlarken özel eğitimci olarak bilgim istediğim doğrultuda yetmiyor. Ama kendi müzik bilgime göre en temel amaçları belirliyorum” K2

“Özel Eğitim Genel Müdürlüğünün belirlediği amaçlara göre ders planını belirliyorum. Müzik dersinde genel bir yeteneğim olmadığı için çocukların ihtiyaçlarına göre gerçekleştirebileceğim bir amaç belirliyorum.” K4

Kaba değerlendirme süreci ile ilgili yaşanan sorunlar ile ilgili şunlar ifade edilmiştir:

“Kaba değerlendirme formuna internetten ulaşıyorum. Kendimce belirlediğim bir kazanımı alıyorum. Kazanımların çoğu da konuyla ilgili bilgi ve beceri gerektirdiği için genelde uygulamaya geçiremiyorum.” K1

“Daha çok BEP hazırlama sürecinde ses takibi ve ses kaynağına yönelik kazanımlar alıyorum. Öğrencilerim otizmlili olduğu için ses onların hassas noktası. Bu konuda onların daha iyi desteklenmesini isterim. Öğrencilerimin müziğe bir yeteneği varsa da bunu bilmiyorum, fark edecek bilgim de yok. Bazı öğrencilerim sestten rahatsız oluyor onlara hangi ses iyi gelir bunu da keşfedemedim.” K2

“Müzik dersi ile ilgili BEP yaparken, yeterliliğim olmadığı için en basit kazanımları alıyorum. Öğrencileri sağlıklı bir şekilde müzik alanında değerlendirebildiğimden emin değilim. Kazanımlarda değerlendirmeye göre oluyor.” K3

“Müzik dersinde kaba değerlendirme yaparken halihazırda sahip olduğum bilgiye göre en alt seviyeden çocukları değerlendirip ona göre BEP hazırlamaktayım.” K4

Katılımcılar alan yetersizliği ve sınırlı gözlem yapabilmelerinin kazanımların tam anlamıyla gerçekleşmediğini belirtmişlerdir.

“Gerek kaba değerlendirme süreci gerekse BEP planlarını hazırlarken müzik eğitimim yeterli olmadığı için bu sürecin tam anlamıyla gerçekleşebildiğini düşünmüyorum.” K5

“Müzik dersi kazanımlarını kolaydan zora göre sıralayarak kaba değerlendirme formu oluşturuyorum. Hazırladığım forma göre öğrenciyi gözlemleyip değerlendirmeyi yapıyorum. Kaba değerlendirme formunu baz alarak BEP planını oluşturuyorum. Bu süreçte materyal eksikliği ve müzik eğitimi yöntemlerini pek bilemediğim için öğrenciyi sınırlı gözlemleyebiliyorum.” K7

“Müzik alanı hakkında teorik ve uygulamalı bilgi açısından eksik olduğum için bu alanda öğrencilere BEP hazırlamakta da zorlanıyorum. Öğrencinin söz konusu alandaki hazırbulunuşluk düzeyini tespit etmede ve program hazırlama aşamasında hangi kazanımın öncelikli olarak verilmesi gerektiğine karar vermede zorlanıyorum.” K10

Öğrenci kaynaklı sorunlar teması konusunda şunlar ifade edilmiştir:

“Sese duyarlılık ve sözel iletişim yetersizliği nedeniyle kaba değerlendirmenin daha ilk basamakları öğrenciler tarafından gerçekleştirilemediğinden BEP 'e müzik dersinin başlangıç kazanımlarını alıyorum ama çalışmıyoruz. Kısacası kaba değerlendirmeyi ve BEP 'i uygulamak neredeyse mümkün olmuyor.” K9

“Bazı öğrencilerim sestten rahatsız oluyor onlara hangi ses iyi gelir bunu da keşfedemedim.” K2

“Özellikle yaşanan dikkat eksikliği ve davranış problemlerinden dolayı kaba değerlendirme yapmak güçleşiyor ve çok geniş zamana yayılıyor.” K8

Okul kaynaklı sorunlar teması ile ilgili şu ifadeler yer almıştır:

“Okulda müzik atölyesinde öğrencilerimin düzeyine uygun materyaller var, ancak ikinci kademe öğrencileri ders gördükleri için o materyallerden faydalanamıyorum.” K3

“2. Kademe branş öğretmenlerinin 1. Kademe dersi esnasında başka dersleri olması sebebiyle materyallerini kullanamama gibi zorluklarla karşılaşırım.” K8

Araştırmanın üçüncü alt sorusu olan “Katılımcıların Müzik ve Oyun dersine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların müzik ve oyun dersine ilişkin görüşleri

Tema	Alt tema
Öğrenciye etkisi	Zihinsel etkisi Sosyalleşme etkisi Psikomotor beceriler Özgüven kazandırma Koordinasyon becerisi geliştirme Hafızaya etkisi El göz koordinasyonuna etkisi Kalıcı öğrenmeye etkisi Sakinleştirme etkisi Dikkat toplamaya etkisi
Diğer disiplinlere etkisi	Hayat bilgisi Matematik Kolay öğrenme sağlaması Kavram Öğretimi

Tablo 4' te görüldüğü gibi katılımcıların müzik ve oyun dersine ilişkin görüşleri 2 tema özelinde toplanmıştır. Bunlar “öğrenciye etkisi” ve diğer “disiplinlere etkisi” olarak sıralanmıştır. Öğrenciye etkisi teması altında katılımcılar öğrencilerin sosyalleşmesi, zihinsel gelişimlerinin desteklenmesi, psikomotor becerilerinin artması, özgüven kazanımı gibi konularda müziğin faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bu yöndeki ifadelerinin bazıları şu şekildedir:

“Müzik öğrencilerimizin zihinsel gelişimini olumlu etkilenmektedir. Enstrüman çalmak şarkı söylemek ya da dinlemek öğrencilerimizin ritim takibi yapmasına ve hafızasını güçlendirmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca birlikte şarkılara katılarak sosyal becerilerini geliştirmektedirler. Herhangi bir enstrüman çalmaları durumunda psikomotor becerileri, el göz koordinasyonlarını ve dinlemeyi geliştirmektedir.” K2

“Müzik zihinsel, bedensel, ruhsal hiçbir engel tanımayan bir olgudur. Bizim öğrencilerimizi her yönde olumlu etkilemektedir. Bazen öğrencilere veremediğimiz bir amacı basit bir müzik içeriği ile kazandırabiliyoruz.” K4

“Müzik çocuklara eğlenceli geldiği için müzik derslerine karşı daha ilgili ve hevesliler. Çocukların birbiri ile sosyalleşmesini olumlu yönde etkiliyor. Herhangi bir enstrümanla çalışırken ince motor ve kaba motor becerilerini destekliyor. Müziğe karşı motivasyonları yüksek olduğu için dersler daha verimli geçiyor.” K6

Katılımcılar müziğin öğrencilerin sakinleşmesine ve stresini azaltmasına yardımcı olduğunu ifade etmiştir:

“Benim gözlemediğim kadarı ile müzik eğitimi çocuklarda müthiş bir stres atma aracı. Sınıfta birbirleriyle olan etkileşimlerini artırıyor, sakinleşiyorlar.” K3

Katılımcılar psikomotor alan da koordinasyon becerisinin gelişmesi yönündeki gözlemlerini ifade etmişlerdir:

“Müzikle birlikte ritim tutmanın ya da dans etmenin psikomotor becerileri geliştirdiğini, aynı zamanda bu becerilerin eş zamanlı yapılmasının koordinasyon becerilerini de geliştirdiğini düşünüyorum.” K1

“Herhangi bir enstrüman çalmaları durumunda psikomotor becerileri, el göz koordinasyonlarını ve dinlemeyi geliştirmektedir.” K2

“Herhangi bir enstrümanla çalışırken ince motor ve kaba motor becerilerini destekliyor.” K6

“Bir müzik aleti kullanması ve ritim tutması öğrencinin motor becerilerini geliştirebilir.” K10

Katılımcılar dikkat toplama, odaklanma, hafızayı güçlendirme ve problem çözme üzerinde olumlu etkiler olduğunu ifade etmişlerdir:

“Müzik eğitimi sayesinde Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı öğrencilerin dikkatini toplama ve görece uzun süre odaklanma konusunda gelişeceğini ve problem çözme becerisinde ilerleme kat edeceğini düşünüyorum.” K10

“Enstrüman çalmak şarkı söylemek ya da dinlemek öğrencilerimizin ritim takibi yapmasına ve hafızasını güçlendirmesine yardımcı olmaktadır.” K2

Katılımcılar müzik ve oyun dersinin “diğer disiplinlere etkisi” teması ile ilgili şunları ifade etmişlerdir:

“Müziğin disiplinler arası çalışmaya en uygun ders olduğunu belirtebilirim. Öncelikle çocuk şarkılarında çokça yer alan kavramların çocukların zihinsel becerilerini harekete geçirdiğini daha kolay öğrenip daha kolay hatırlayabildiklerini, müzikle birlikte ritim tutmanın ya da dans etmenin psikomotor becerileri geliştirdiğini, aynı zamanda bu becerilerin eş zamanlı yapılmasının koordinasyon becerilerini de geliştirdiğini düşünüyorum. Çocuk şarkılarının içinde yer alan kavramlar diğer derslerde öğrendiğimiz kazanımları da destekliyor. Örnek vermek gerekirse mevsimlerle ilgili bir şarkı Hayat bilgisini dersini, sayılar, geometrik şekiller vb. şarkılar da matematik dersini desteklemiş oluyor.” K1

“Renkler, kavramlar gibi konuların yanında belirli gün ve haftalar da daha eğlenceli ve kalıcı öğrenebilirler.” K2

“Bazen öğrencilere veremediğimiz bir amacı basit bir müzik içeriği ile kazandırabiliyoruz.” K4

“Öğrenciler üzerinde olumlu etki yarattığını, iletişimlerinde daha etkili, kendilerini daha iyi ifade edebilen aynı zamanda matematik gibi bir derste bile faydalı olabildiğini görüyorum.” K5

“Alan yazınında yapılan araştırmalar müzik eğitiminin özel gereksinimli çocukların tüm gelişim alanlarına olumlu katkı sunduğunu göstermektedir.” K9

“Müzik alanına yönelmesi sonucunda hoş vakit geçirme fırsatı yakalamasının yanı sıra bütünsel olarak akademik açıdan da ilerleme fırsatına sahip olabilir.” K10

Araştırmanın dördüncü alt sorusu olan “Katılımcıların Müzik ve Oyun dersine yönelik önerileri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo5: Katılımcıların müzik ve oyun dersine yönelik öneriler

Tema	Alt tema
Müzik dersine ilişkin öneriler	Hizmet içi eğitim Branş öğretmenleri Atölye çalışması Üniversitedeki eğitimin zenginleştirilmesi

Tablo 5'te görüldüğü gibi katılımcıların müzik ve oyun dersi ile ilgili önerileri “müzik dersine ilişkin öneriler” ana teması altında dört alt tema oluşturmuştur. Katılımcıların çoğunluğu müzik alanında yetkinliklerinin artırılması açısından hizmet içi ve atölye çalışması gibi eğitimlerin alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Üniversite döneminde aldıkları eğitiminde daha etkin bir programa dönüşmesi gerektiğini dile getiren katılımcılar müzik ve oyun dersine müzik branş öğretmenlerinin girmesinin en gerçekçi ve gerekli karar olduğunu belirtmektedirler. Katılımcılar müzik alanındaki yeterliliklerinin artırılması konusundaki önerilerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

“Özel eğitimde müzik öğretiminin nasıl yapılacağına dair atölye çalışması yapılabilir.” K9

“Bence müzik alanında yeterliliğin artması konusunda; üniversite döneminde okuduğumuz bölümün içeriğinde daha çok müzik dersi olmalı” K3

“Öncelikle müzik alanına yönelik farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmasının hem öğretmenlere hem de öğrencilere katkı sağlayacağını düşünüyorum. Bu çalışmalarla başladıktan sonra öğrencilere daha fazla katkı sunabilmek adına temel düzeyde olan bilgilerin kazandırılması için işlevsel nitelikteki teorik altyapının oluşturulmasına odaklanılabilir. Ayrıca çeşitli müzik aletleri hakkında bilgiler sunulup bunlara yönelik küçük uygulamalarla farkındalık oluşturularak eğitimcilerin kendilerine uygun olan enstrüman konusunda fikir oluşturmaları desteklenebilir.” K10

“Öğretmenlere en temel düzeyde müzik eğitimi verilebilir.” K2

“Hizmet içi destekleyici bir müzik eğitimi öğretmenler için çok yararlı olabilir.” K7

“Yapılacak hizmet içi eğitimler seminerler faydalı olabilir.” K4

“Seminerler ve kurslar devam ediyor gelişimimize katkı sunulabileceğini düşünüyorum.” K5

Katılımcıların büyük çoğunluğu özel eğitim öğrencilerinin en etkili eğitimi alabilmeleri adına müzik alanından mezun olmuş öğretmenlerin derse girmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bazı ifadeler şu şekildedir:

“Müzik derslerine kesinlikle branş öğretmenlerinin girmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Özellikle 1. sınıftan itibaren müzikten eğlence aracı olarak faydalanmanın yanında, çocukların zihinsel süreçlerini aktifleştirmek amacı ile de müzik dersine başlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu da derslere ancak o alanın mezunu olan öğretmenlerin girmesi ile mümkün olur. En başta öğrenci, sonra sınıf öğretmeni ve veli için müzik dersine müzik öğretmenlerinin girerek bir gün çocukların olabilecek en erken yaşta etkin bir şekilde müzik dersi almaları gerektiğini düşünüyorum.” K3

“Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin hak ettikleri düzeyde bir müzik eğitimi alabilmeleri için müzik dersine söz konusu alanda yetkin olan bir branş öğretmenin girmesi gerektiğini düşünüyorum. Her ne kadar özel eğitim öğretmeni de alanda araştırma yapıp öğrencilere katkı sunmaya çalışsa ve bunu amaçlarsa da alan uzmanının yapacağı katkı ile bunu bir tutmak gerçekçi değildir.” K10

“Kesinlikle branş öğretmenin girmesini destekliyorum. Birçok öğrenme alanına hitap eden, bu alanları aynı anda çalıştırabilen bir dersin bizim yetersiz, yarım yamalak bilgilerimizle geçirilmesi zaman kaybından öteye gitmiyor.” K1

“Müzik dersine bence branş öğretmeni girmeli, o saatlerde yapılacak derslerin verimliliği arttığı gibi sınıfın öğretmeninin de ders yükü azalmış olur.” K8

“Bence tüm kademelerde müzik derslerine branş öğretmeni girmelidir. Mutlaka her öğrencinin kendi durumuna göre enstrüman ya da müzik etkinliği konusunda daha doğru ve verimli ders yapacaktır.” K2

“Kesinlikle bir müzik öğretmeni girmeli diye düşünüyorum. Kendi alanımız olmadığı için bazen sınıftaki yetenekli bir öğrenciyi fark edemeyip körelmelerine dahi sebep olabileceğimizi biliyorum.” K4

“Müzik dersine kesinlikle branş öğretmenlerinin girmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü bir alanın uzmanının verdiği eğitimle alan dışından birinin eğitimi kesinlikle aynı derecede olmuyor. Branş öğretmenleri enstrüman çalmak konusunda da yeterli oldukları için müzik eğitimi daha sağlıklı oluyor.” K6

“Müzik dersine müzik öğretmenin girmesi gerektiğine inanıyorum.” K9

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Özel Eğitim Uygulama Okulu Birinci Kademedeki özel eğitim öğretmenlerinin perspektifinden müzik ve oyun dersinin ne durumda olduğu incelenmiştir. Çalışma sonucunda müzik ve oyun dersine giren birinci kademedeki özel eğitim öğretmenlerinin müzik alanındaki yetersizliklerinin oluşturduğu sorunlar ortaya konulmuştur. Katılımcılar demografik özellikleri incelendiğinde müzik alanına ilgi duyduklarını belirtmelerinin yanında yeteneklerinin ne durumda olduğunu dahi bilmediklerini, müzik alanında özel bir çalışmalarının ya da enstrüman çalabilme durumlarının olmadığını söylemişlerdir. Müzik alanındaki eğitimlerinin okul dönemindeki ile sınırlı olduğunu söylerken bütün katılımcılar üniversite de aldıkları eğitimin de yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların müzik alanındaki yetersizlik durumlarının çalışma yıllarına, üniversiteden mezun oldukları dönemlere göre farklılık oluşturmadığı ve müzik alanındaki bilgi düzeylerinin yakın olduğu gözlenmiştir. Konuyla ilgili olarak Süalp'ın (2018) ve Kırıcıoğlu'nun (2009) ilkökul sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmada da bu bulguları destekler nitelikteki sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar yöntem ve teknik açısından eksik bilgileri olduklarını belirtirken ders içinde etkisiz kaldıklarını, verimli bir öğrenme ortamı oluşturamadıklarını belirtmiş ve gerekli hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Bu bulguları destekler biçimde Kösreli'nin (2012) de yaptığı çalışmada da sınıf öğretmenlerinin durumlarının benzer olduğu ve hizmet içi eğitimlere ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. Alan yetersizliği nedeniyle kaba değerlendirme sürecinde öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini tam olarak ölçemediğini belirten katılımcılar BEP planlarını hazırlarken de bilgilerinin yeteceği en temel amaçları belirleyebildiklerini belirtmişlerdir. Otizmliler öğrencileri olan katılımcılar ses hassasiyetleri ve iletişim eksikliği sebebiyle yaşadıkları zorluklardan bahsederek ders sürecinde hedefe ulaşmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bulgularla benzer şekilde Aksoy'un (2022) geçici koruma statüsündeki öğrencilerle ilgili araştırmasında da dil sorunu nedeniyle yaşanan iletişim engelinin müzik dersindeki hedeflere ulaşmada aksaklığa yol açtığı ortaya konulmuştur. Katılımcılar müzik aletlerinin ve diğer ders materyallerinin 2.Kademe öğrencilerinin müzik sınıfında bulunduğunu aynı zaman dilimlerinde derslere girildiği için ders araç gereçleri açısından bunlardan faydalanamadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar müziğin özel eğitim öğrencilerinin gelişimleri açısından birçok alanda etkili olduğunu ve hedeflerine ulaşmada önemli bir paya sahip olduğunu söylemişlerdir. Bu bulguları destekler biçimde Kara (2019) müzik eğitiminin özel eğitim öğrencilerinin sosyal, bilişsel, duyuşsal, psikomotor, özbakım, dil ve iletişim becerileri üzerinde pozitif doğurgulara sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar alan yetersizliğinin giderilmesi için hizmet içi eğitimler ile desteklenmeleri, müzik atölye çalışmalarının yapılması ve lisans dönemindeki müzik öğretimi derslerinin daha etkin olması gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Yapılan literatür incelemesinde de benzer bulgular karşımıza çıkmaktadır (Kösreli, 2012; Süalp 2018; Kırıcıoğlu2009). Katılımcıların müzik eğitiminin en etkili şekilde verilmesi gerektiği konusundaki ortak paydası ise müzik branş öğretmenlerinin birinci kademe de derslere girmeleri yönündeki önerileri olmuştur.

Çalışma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin yürüttüğü müzik ve oyun dersinde sorunlar yaşandığı görülmüştür. Müzik eğitimi sürecinde yaşanan bu sorunların öğretmenlerin müzik alanındaki yetersizliğinin yanı sıra Okul/MEB kaynaklı sorunlar ve öğrenci merkezli sorunlar olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin müziğe karşı ilgili oldukları ancak yeteneklerinin ne ölçüde olduğunu bilmedikleri, aldıkları müzik eğitiminin sadece okullarda gördükleri ile sınırlı olduğunu, lisans döneminde alınan eğitimin yetersiz olduğu, hizmet içi eğitimler ile desteklenmeleri gerektiği tespit edilmiştir. Alan yetersizliğinin sonucu olarak kaba değerlendirme ve BEP süreçlerinde aksama yaşandığı, ayrıca öğretmenlerin sahip oldukları bilgi düzeyinin elverdiği ölçüde kazanımlar belirleyebildikleri de görülmüştür. Öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması, hazırbulunuşluk seviyelerinin iyi olmaması, otizmliler öğrencilerin sese karşı hassasiyetleri gibi sebeplerle de eğitim sürecindeki aksamalar dile getirilmiştir. Okul ortamında ikinci kademe öğrencileri müzik sınıfından faydalanabilirken ders saatlerinin çakışması sebebiyle birinci kademe öğrencilerinin bundan mahrum kaldıkları görülmüştür. Katılımcılar müzik eğitiminin öğrencilerin gelişim süreçlerine birçok alanda katkıda bulunduğunu söylerken disiplinler arası bir etkisi olduğunu ve diğer derslerde de müzikten faydalandıklarını belirtmişlerdir. Çalışma sonucunda katılımcılar müzik eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunlara yönelik ve daha etkili bir eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda hizmet içi eğitimler ile desteklenmeleri, atölye çalışmalarının olması, lisans dönemindeki müzik alanındaki derslerin daha etkin bir programa dönüştürülmesi gerektiği, müzik branş dersi öğretmenlerinin birinci kademe de derslere girmeleri gerektiği önerilerini sunmuşlardır.

Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında paydaşlara şu öneriler sunulmuştur:

- ✓ Materyal eksikliği yaşayan sınıflara maddi destek sağlanabilir.
- ✓ Müzik sınıfındaki materyaller belirli bir program dahilinde düzenlenerek birinci kademenin de faydalanması sağlanabilir.
- ✓ Yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenciler müzik eğitim merkezlerine yönlendirilebilir.
- ✓ Kurum tarafından oluşturulacak dijital platform ile müzik derslerinin etkinliğine katkı sunulabilir.
- ✓ Özel eğitim öğretmenleri için hizmet içi yüz yüze müzik eğitimleri verilebilir.

- ✓ Hizmet içi eğitimlerde üniversitelerdeki özel eğitim ve müzik eğitimi anabilim dalındaki akademisyenlerden destek alınabilir.
- ✓ Okul yönetimi ile düzenlenecek bir program dahilinde birinci kademe öğrencileri ikinci kademe derslerine katılabilir.
- ✓ 2018 yılında yapılan özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin branş öğretmenlerinin derse girmesini engelleyen maddeleri ile ilgili bakanlığa görüş yazısı bildirilebilir.
- ✓ Müzik öğretmenlerinin birinci kademe derse girebilmeleri ile ilgili akademisyenlerin, yetkililerin, müzik öğretmenlerinin ve özel eğitim öğretmenlerinin katılabileceği çalıştay düzenlenebilir.
- ✓ Lisans dönemindeki yetersiz müzik eğitimi ile ilgili sorunların ele alınması için üniversitedeki müzik ve özel eğitim bölümü akademisyenleri fikir alışverişinde bulunabilir.
- ✓ Özel eğitim öğretmenlerinden istekli ve yetenekli olanlar için kendilerini geliştirebilecekleri, enstrüman eğitimi alabilecekleri hafta sonu kursları düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Y. (2022). Müzik Öğretmenlerinin Geçici Koruma Statüsündeki Öğrencilerin Müzik Eğitimine Yönelik Görüşleri. *MSGÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (26), 439-458.
- Aksoy, Y. ve Nayir, A. E. (2022). "O Dört Duvarı Yıktım": Bedensel Engelli Öğrencilerin Uzaktan Keman Eğitimine Yönelik Görüşler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 1124-1145. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1061199>
- Baydag, C. (2020). Engelli Bireylerin Gelişim Özelliklerinde Müzik Eğitiminin Önemi. *Journal of Higher Education and Science*, 10(1), 1-7. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.362>
- BM. (1948). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi. *YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi/NeuJournal Of Social Sciences*, 1(1), 1-183.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. Çevirenler: Bütün, M. ve Demir, B. Siyasal Yayınları, Ankara.*
- Diken, İ. H. (2021). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786055885267>
- Hale, I. C. S., & Kurniawati, F. (2022). Music Therapy in Children with Autism Spectrum Disorder: What and How. *Buletin Psikologi*, 30(1), 116. <https://doi.org/10.22146/buletinpsikologi.54595>
- Kaleci, Z. (2017). *Zihinsel yetersizlik gösteren bireylerin orff çalgıları yolu ile müzik becerileri öğretimi üzerine bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Kara, S. (2019). *Özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim süreçlerinde müzik eğitimi entegrasyonuna ilişkin görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kırcıoğlu, Ç. (2009) *Sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri, özyeterlilik algıları ile tutumlarının belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi
- Kösreli, S. (2012) *Sınıf Öğretmenlerinin müzik dersine ilişkin hizmet içi eğitim ihtiyaçları üzerine bir inceleme (Erzincan ili örneği)* [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi
- Kurt, G. (2006). *Zihinsel engelli çocuklarda, müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Lima, D., & Castro, T. (2012). Music spectrum: A music immersion virtual environment for children with autism. *Procedia Computer Science*, 14, 111-118. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2012.10.013>
- MEB. (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_06/24163215_ozel_eYitim_yonetmeliYi_son_hali.pdf adresinden 03.12.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Sakarkaya, S. (2018). *Müzik eğitiminin 10-13 yaş grubu hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilerin sosyalleşme düzeylerine etkisi*. [Yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Salomon-Gimmon, M., & Elefant, C. (2019). Development of vocal communication in children with autism spectrum disorder during improvisational music therapy. *Nordic Journal of Music Therapy*, 28(3), 174-192. <https://doi.org/10.1080/08098131.2018.1529698> adresinden 05.12.2022 tarihinde erişilmiştir.

Simpson, K., Keen, D., & Lamb, J. (2013). The use of music to engage children with autism in a receptive labelling task. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(12), 1489–1496. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2013.08.013> adresinden 05.12.2022 tarihinde erişilmiştir.

Süalp, Ç. (2018). *İlkokul sınıf öğretmenlerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve yeterliliklerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Tan, M., & Khetrapal, N. (2016). Music Inspired Framework for Remediating Emotional Deficits in Autism. *Procedia Computer Science*, 88, 469–474. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2016.07.466> adresinden 05.12.2022 tarihinde erişilmiştir.

Tekgül, E. (2015). *Özel eğitim sınıfı bulunan ortaokullardaki müzik öğretmenlerinin müzik öğretim programı ve uygulamasına ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/DM_/d02/c010/b154/dm__020101540683.pdf adresinden 05.12.2022 tarihinde erişilmiştir.

Türk Dil Kurumu (2006). <https://www.haberturk.com/ne-demek/egitim-ne-anlama-gelir>

Ünver, R. S. (2021). *Özel eğitim uygulama okulları ikinci kademe yürütülen müzik ve oyun dersinin işlenişinin incelenmesi (Ankara ili örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.